

KOVÁCS ÁRPÁD
Szegedi Tudományegyetem
Költségvetési Tanács
Magyar Közgazdasági Társaság

VÁRAKOZÁSOK, LEHETŐSÉGEK ÉS REALITÁSOK

2015

BUDAPEST, 2015. SZEPTEMBER 3.

Miért ez az előadás címe?

- ❖ A Költségvetési Tanács a Stabilitási törvény szerinti véleményalkotásban nemcsak saját közgazdasági racionalitására épít, hanem a társadalmi-gazdasági szereplők elvárásaira („vágyaira”) is odafigyel
- ❖ Az egyetemi ember (oktató) kutatja a társadalomban és a gazdaságban felmerülő várakozások eredőit, hatásait
- ❖ A közgazdásznak természetéből adódik a jövő keresése a jelen elemzése alapján

Az előadás témái, főbb meggondolásai (1)

hány elvi alapvetés

rsadalmi várakozásnak a - társadalmi, kulturális, történelmi-örökségi folyamatok által befolyásolt
tűdjeire is figyelmet fordító - megközelítése.

öltségvetési politika érzékeny – Magyarországon különösen – a várakozások hozta „nyomásokra”.
magyar társadalmi-gazdasági realitásból (körülményeiből) kiindulva, feltételezés, hogy a társadalmi
akozások alakulását s vele a költségvetési politikát befolyásolja

csoport/réteg pozíció, a szakértelem, az informáltság, illetve a kormányzati és az ellenzéki küldetés
lelősség-felfogás,

társadalom/gazdaság szereplőinek valóság-érzékenysége, a politikai marketing, a pénzügyi kul
adíció, a realitások kezelésének pragmatikus és emocionális attitűdje a társadalmi örökségben,
döntésekben és a végrehajtásban érvényesülő preferenciák, célok, bizalmi és bizalmatlansági
otivációk, a köz- és a magánfelelősség elhatárolásának aszimmetrikus működése.

enti tényezők rövidebb és hosszabb távon meghatározzák a kormányzati törekvések társadalmi
ogátását,

melynek kellő szintje hiányában a költségvetési politika sodródóvá válik, ez a „fiskális alkoholizmus”
enekülés jelensége,

z a jó kormányzás, ahol a szociális várakozások teljesítése és a fenntartható fejlődés feltételeinek
rrás-biztosítása között dinamikus egyensúly megvalósítására irányuló szándék valósul meg, s enn
apfeltétele

- a stabilitást és növekedést egyidejűleg eredményező társadalom- és gazdaságpolitika érvényesítése
- a pénzügypolitika, illetve a költségvetési célrendszer e kettős célnak való tartós megfeleltetése.

Az előadás témái, főbb meggondolásai (2)

A költségvetési egyensúllyal kapcsolatos várakozások alakulása

Az állami gondoskodás igénylésével kapcsolatos felmérések eredményei:

A magyar lakosság inkább az állami megoldásokat, mint a piaci alternatívákat részesíti előnyben (adottság)

- szinte mozdíthatatlan szerkezetű államháztartás, óriási a jövedelem-centralizáció,
- politikai marketing célok túlzott súlya a különböző költségvetést érintő kezdeményezésekben
- aszimmetria a köz- és magánfinanszírozással kapcsolatos felelősségben

A gazdaság és az államháztartás várható, ma belátható pozíciói és a várakozások konjunktúra kilátások,

az államadósság ügye, a hasonló sorsú országok pályájának azonosságai és különbségei, a Visegrádi-csoport új jelentősége az EU-ban,

a magyar költségvetési politika sikereket hozó prioritásainak változásai 2010-től és új (belső)

kockázatai: növekvő várakozás az állami megoldások iránt, ugyanakkor növekvő forráskorlátosság

A fejlődés hajtóerői, a belátható időben bruttó módon „nullszaldós” költségvetés lehetősége

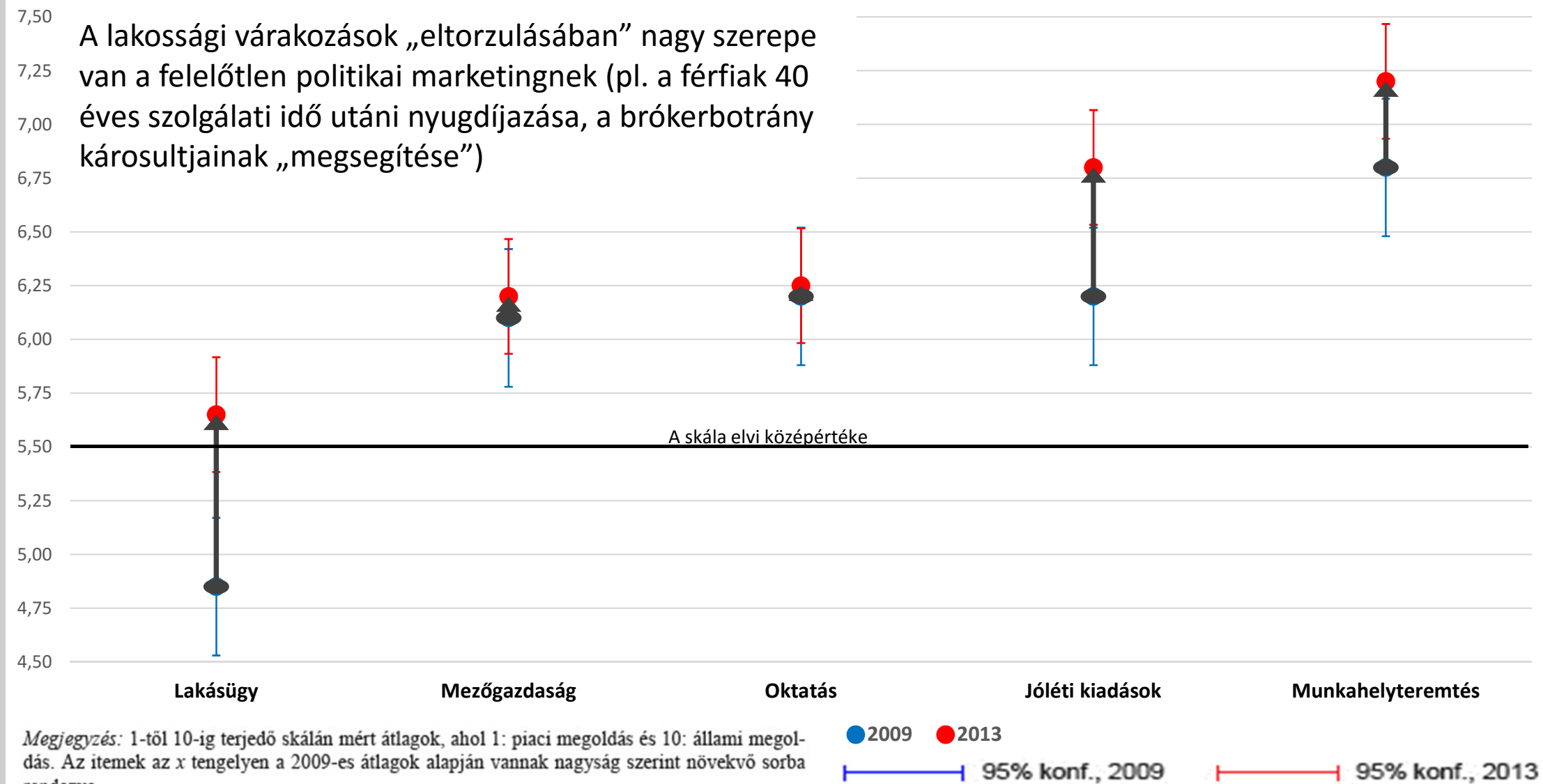
az eredmények megvédése, a társadalmi igények és a fejlődés feltételei közötti dinamikus egyensúly

biztosítása, mint lehetőség adott, de feltételezi a jelenleg meglévő működési egyenetlenségek érdemi mérséklését, a növekedés tartalékai mozgósítását,

az államháztartási kiadások kézben tartása, a fejlődés fenntarthatósága érdekében a csökkenő adósságszolgálat felzabáló forrásokat elsősorban a gazdasági fejlődés szolgálatában kell felhasználni. Ez alapozhatja meg a jóléti kiadások majdani növelését.

Állami vagy a piaci alternatívák támogatottságának alakulása, 2009-2013 (skálaátlagok)

A lakossági várakozások „eltorzulásában” nagy szerepe van a felelőtlen politikai marketingnek (pl. a férfiak 40 éves szolgálati idő utáni nyugdíjazása, a brókerbotrány károsultjainak „megsegítése”)

Magyar GDP-növekedés Európa élmezőnyében

Szélesebb bázisú a növekedés, de a potenciális növekedés ma is 2 – 2,5 % körül alakul!

GDP a 2014-es 3.6%-os növekedés után az I. félévben 3 % körül bővült

Beruházások egyszeri hatása mellett a fogyasztás bővülése is visszatért (javuló munkaerőpiac, reálbér-emelkedés)

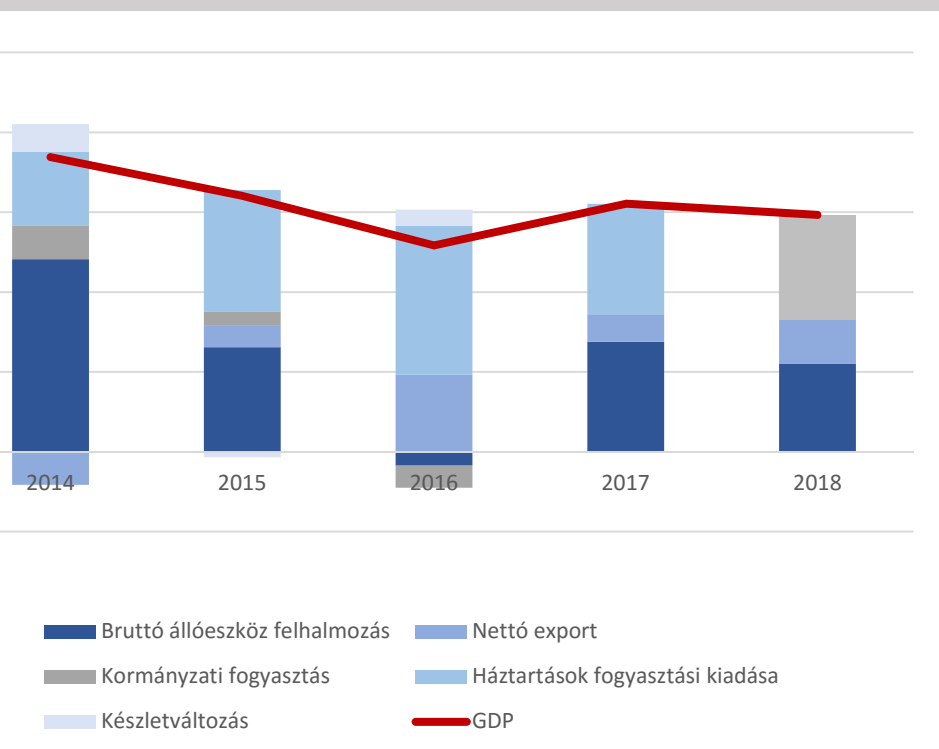
Országánál jobb nyugat-európai fellendülés és a gyengébb EURO segíti az ipari megrendeléseket, így az exportot

Magyarországon jelentős szereplő marad: korábbi beruházások helyett vissza- és részesevásárlások (pl. energia szektor és bankok)

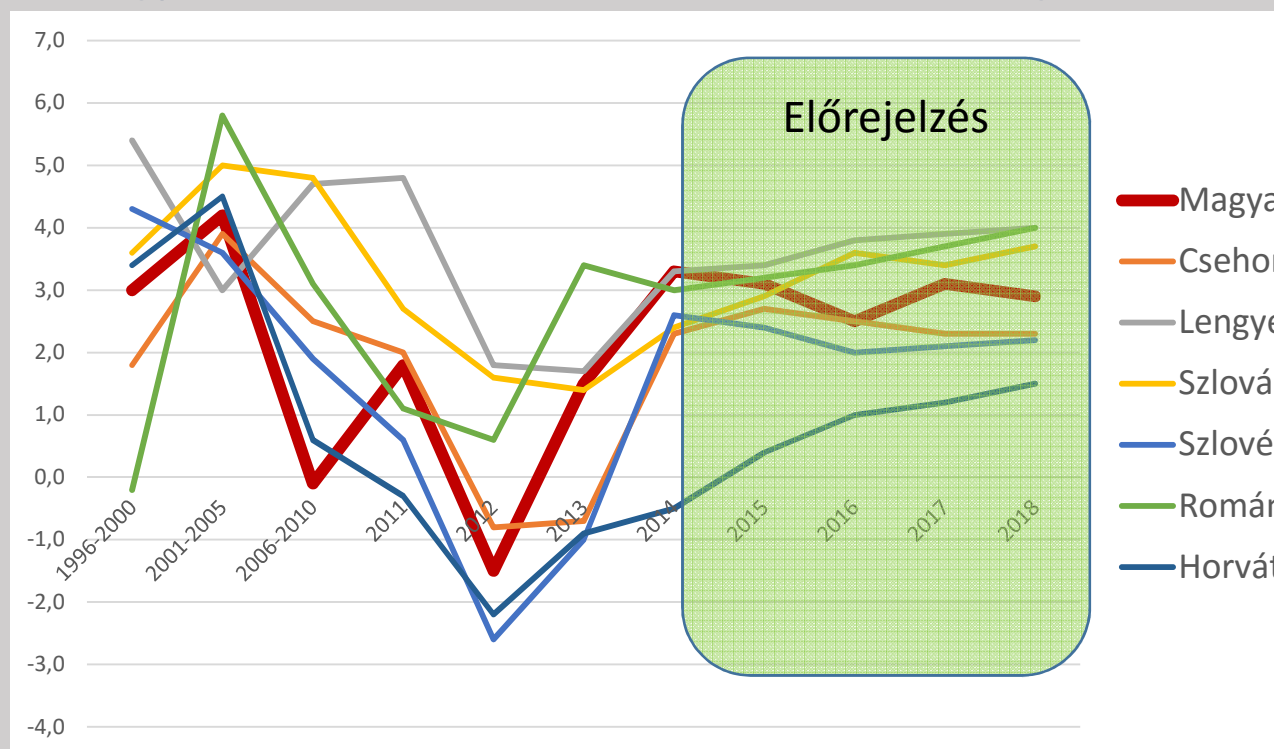
Alacsony inflációs környezet további kamatcsökkentést és tartósan laza monetáris feltételeket tesz lehetővé

Magas várható magyarországi növekedés is 3.0% körüli, a régiós átlagnak megfelelő, de messze az EU-átlag felett

A GDP növekedés szerkezete

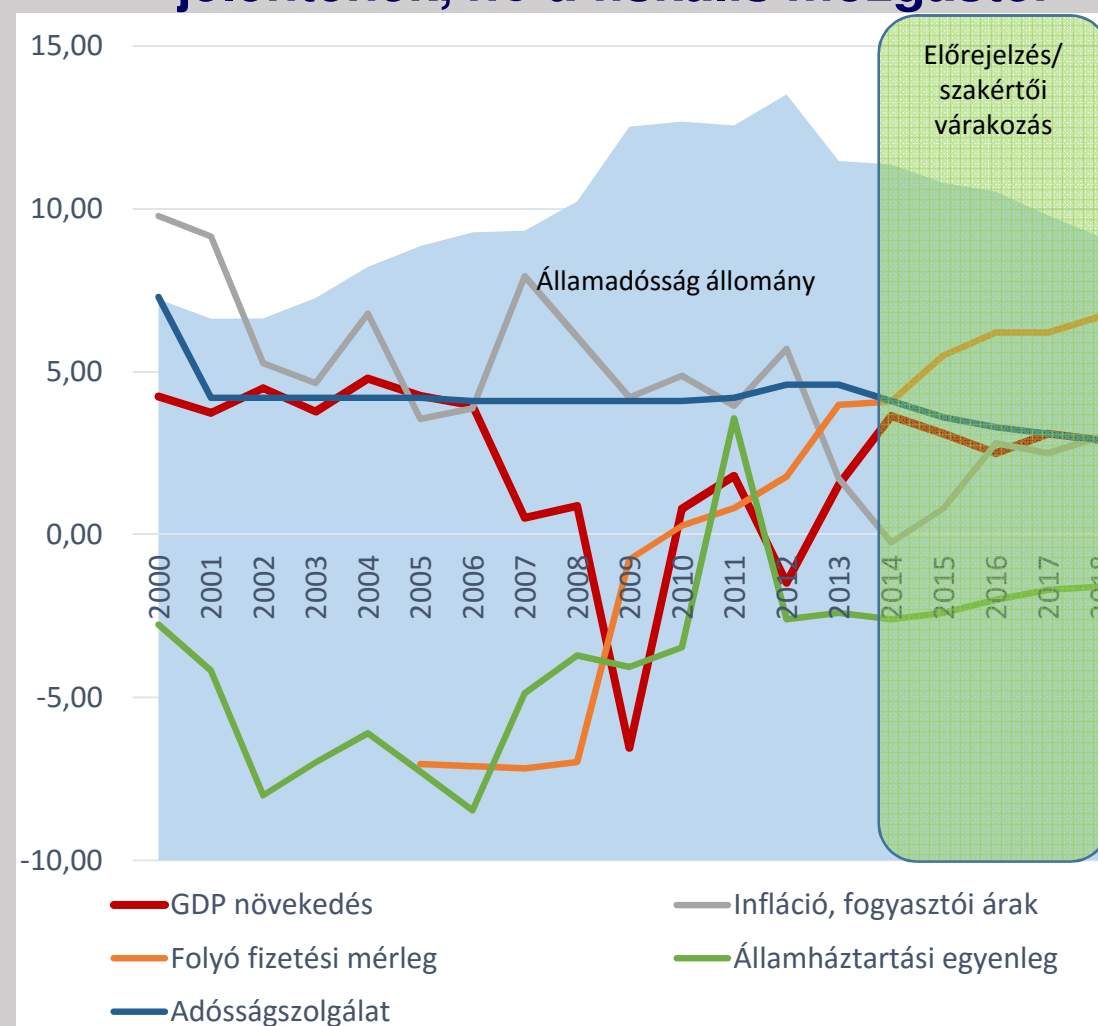
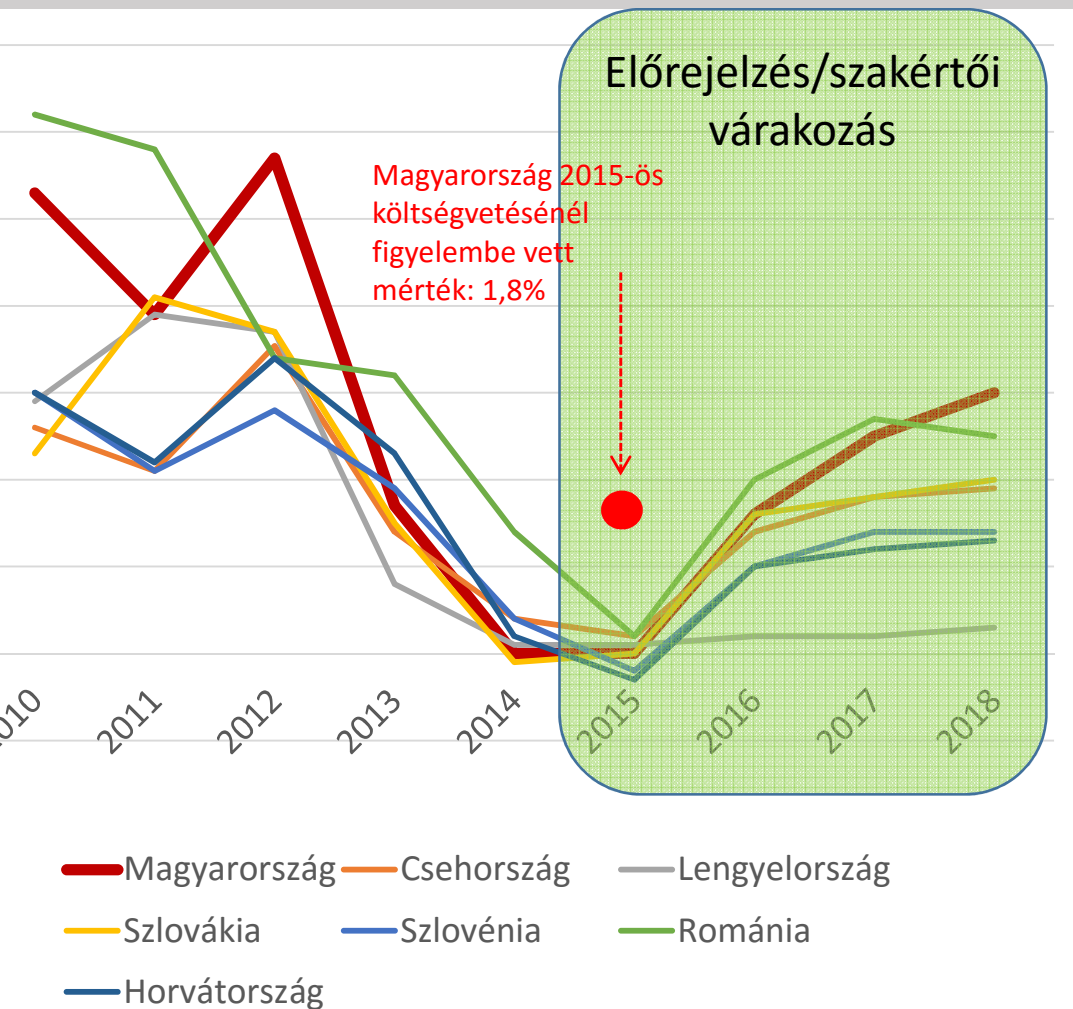
Magyar GDP növekedés vs. Periféria- és Visegrádi országok

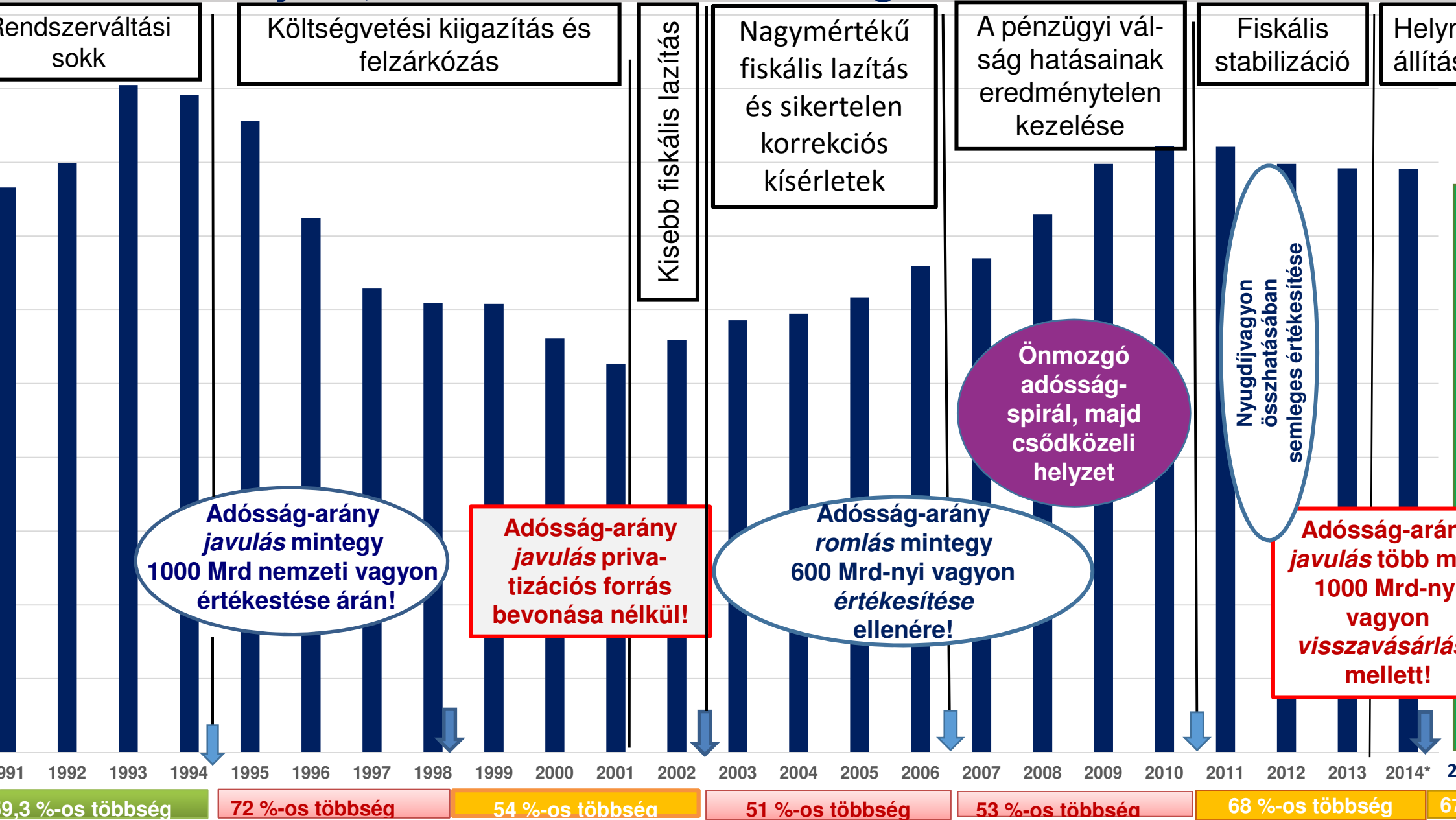
Infláció és államadósság

z infláció (%-ban) várhatóan továbbra is alacsony marad a közép-kelet-európai országokban, elsősorban az olajár csökkenése miatt

Magyarország: a bruttó államadósság csökkenése és annak olcsóbbá váló finanszírozása következtében a kamatkiadások egyre kisebb terhet jelentenek, nő a fiskális mozgástér

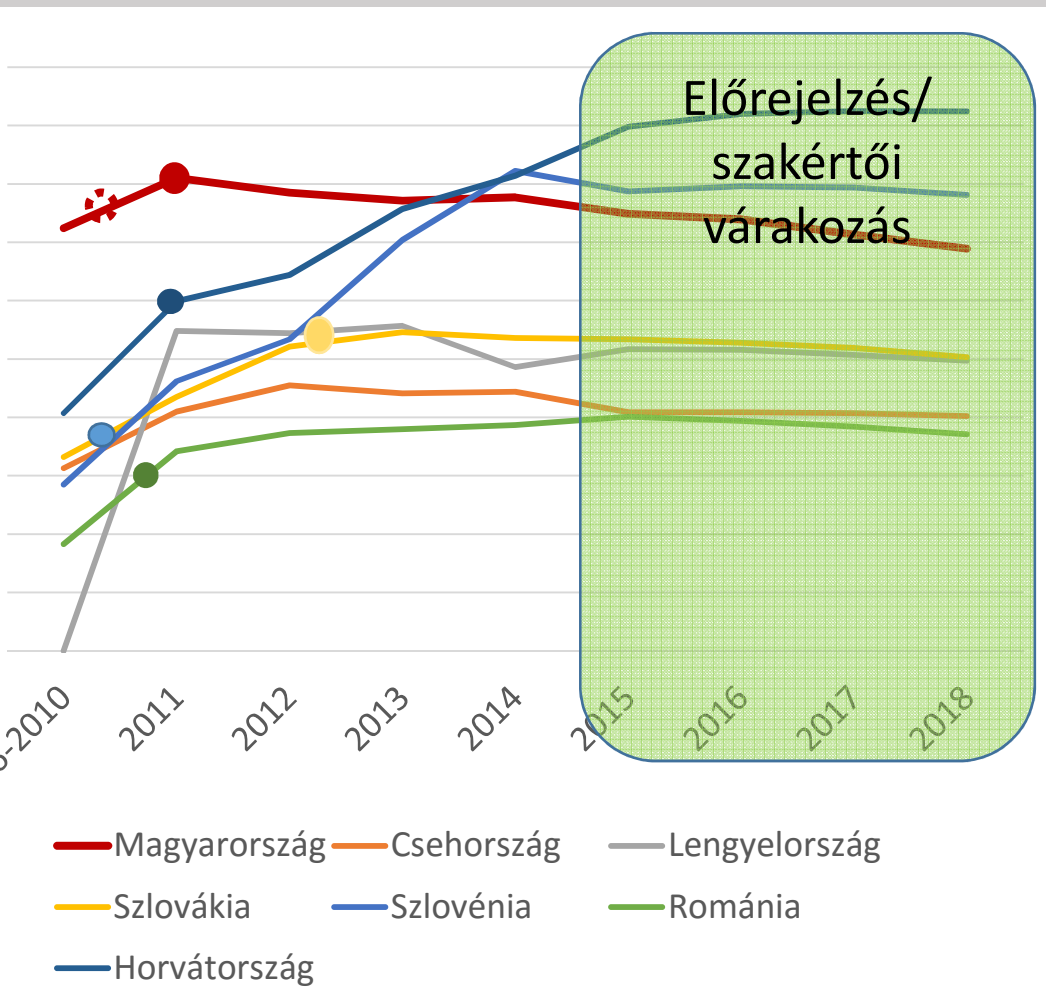
A kormányzás, valamint az államadósság alakulása a GDP %-ában

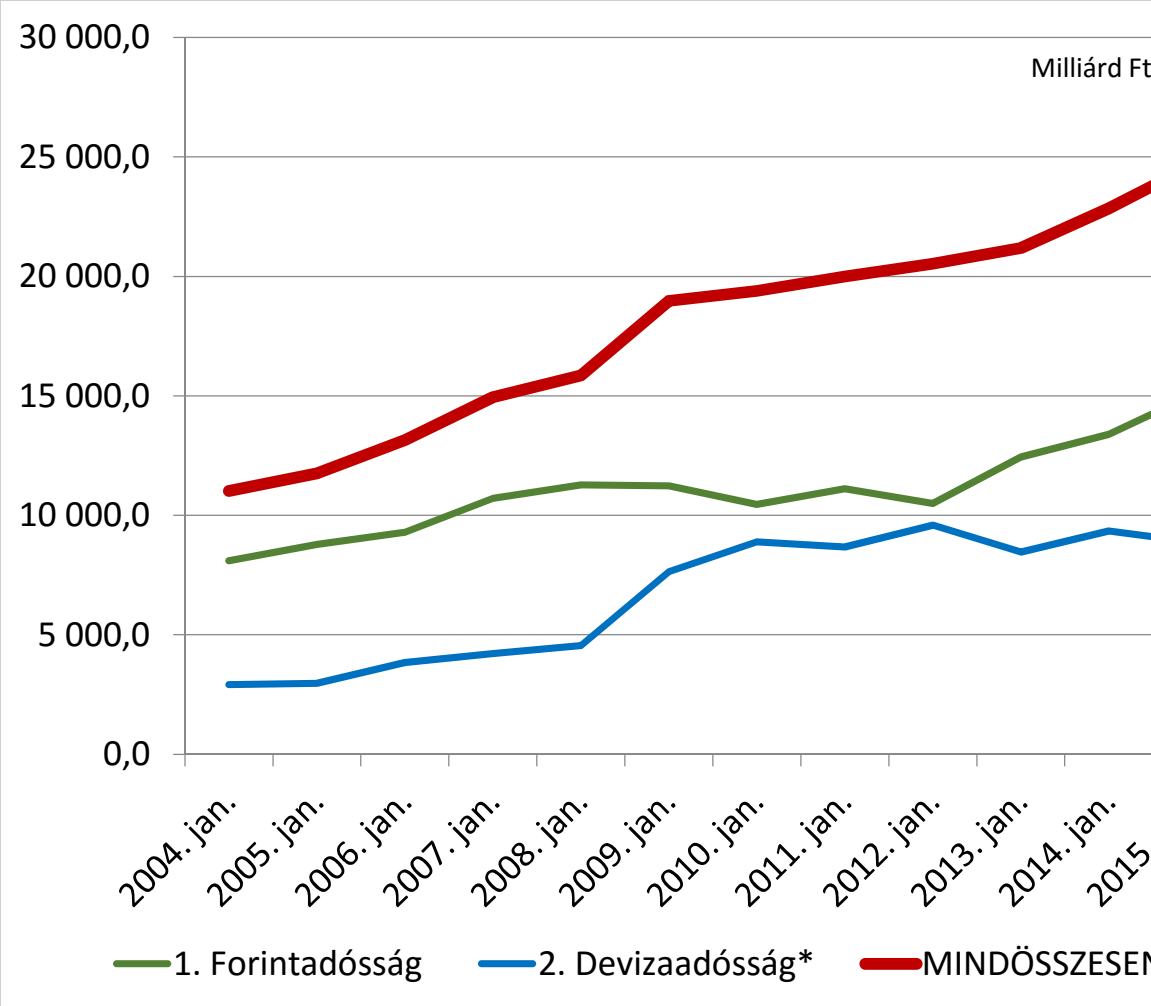

Államadósság (a GDP %-ában)

Európai Bizottság szerint az államadósság aránya – Magyarországot kivéve – várhatóan minden közép-európai országban emelkedni fog 2015-ben

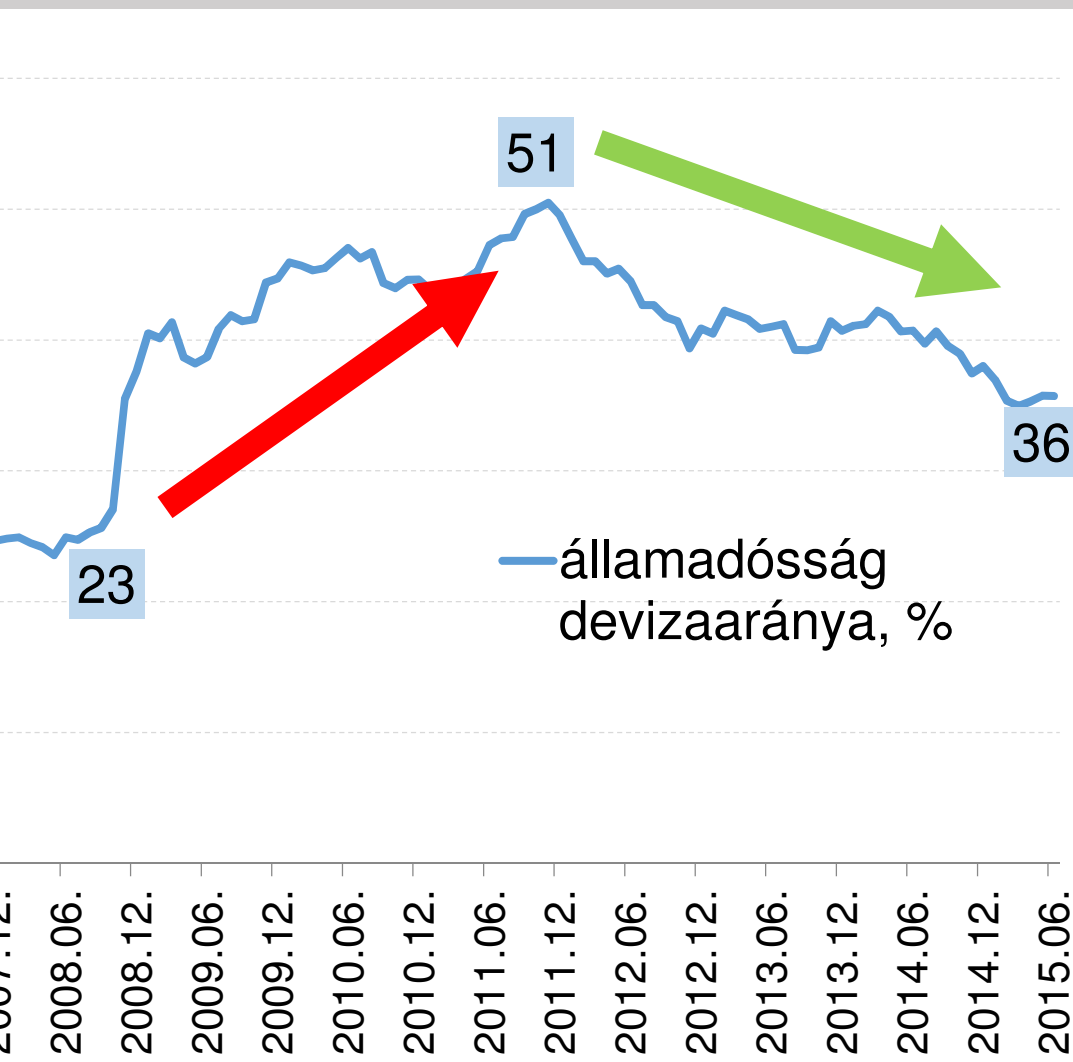
A magyar államadósság nominális alakulása (Mrd Ft)

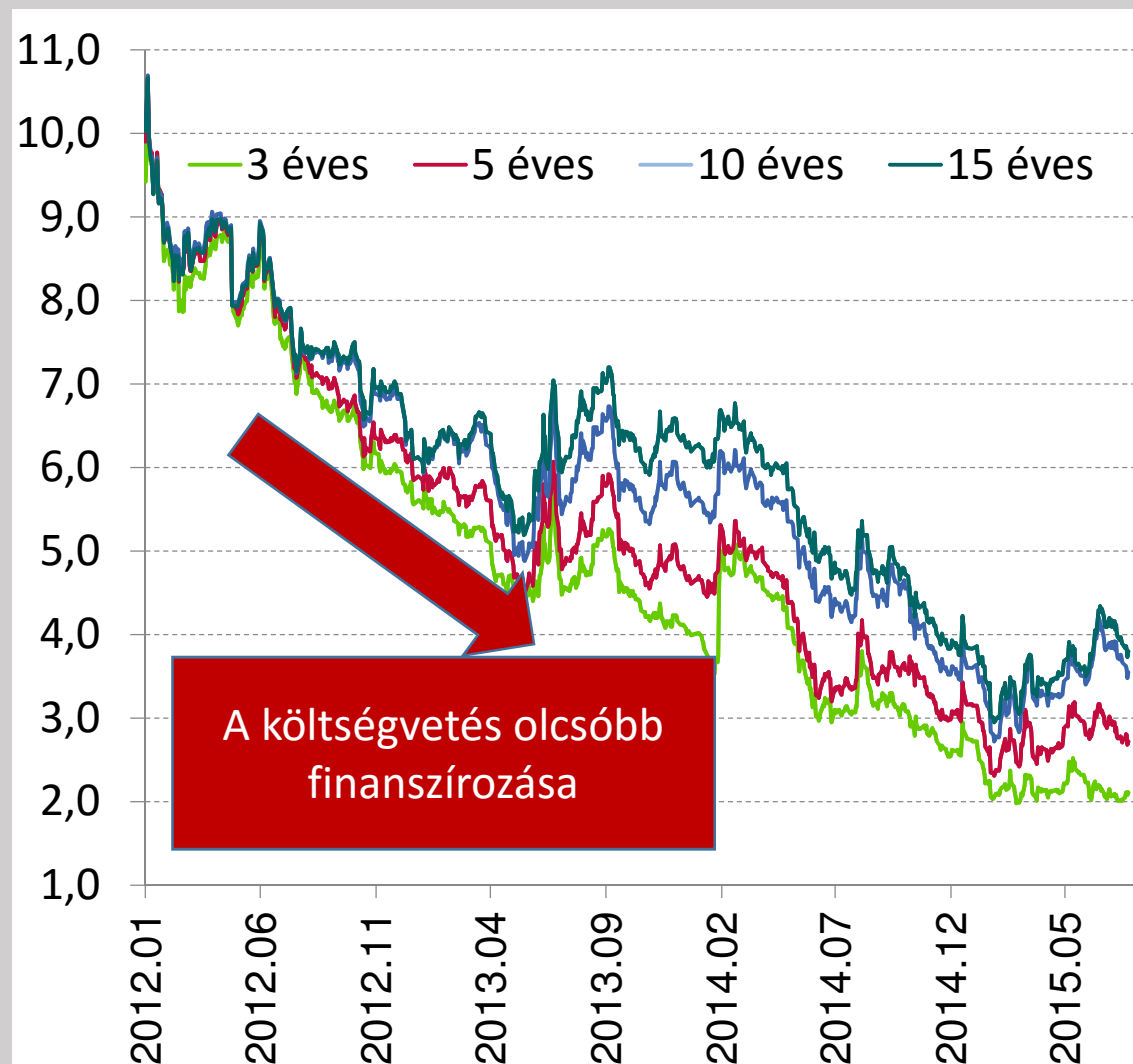
Forrás: Európai Bizottság, Nemzeti Konvergencia Programok, Nemzetgazdasági Minisztérium, Államadósságkezelő Központ alapján KT Titkárság, Európai Bizottság technikai előrejelzés (megj.: a Bizottság viszonylag erős technikai EURHUF árfolyammal számolt előrejelzésében)

Öltésvetés olcsóbb finanszírozása a gazdaság és a társadalom számára Költségek szabadít fel, növekedési tényező

A deviza alapú államadósság aránya (%)

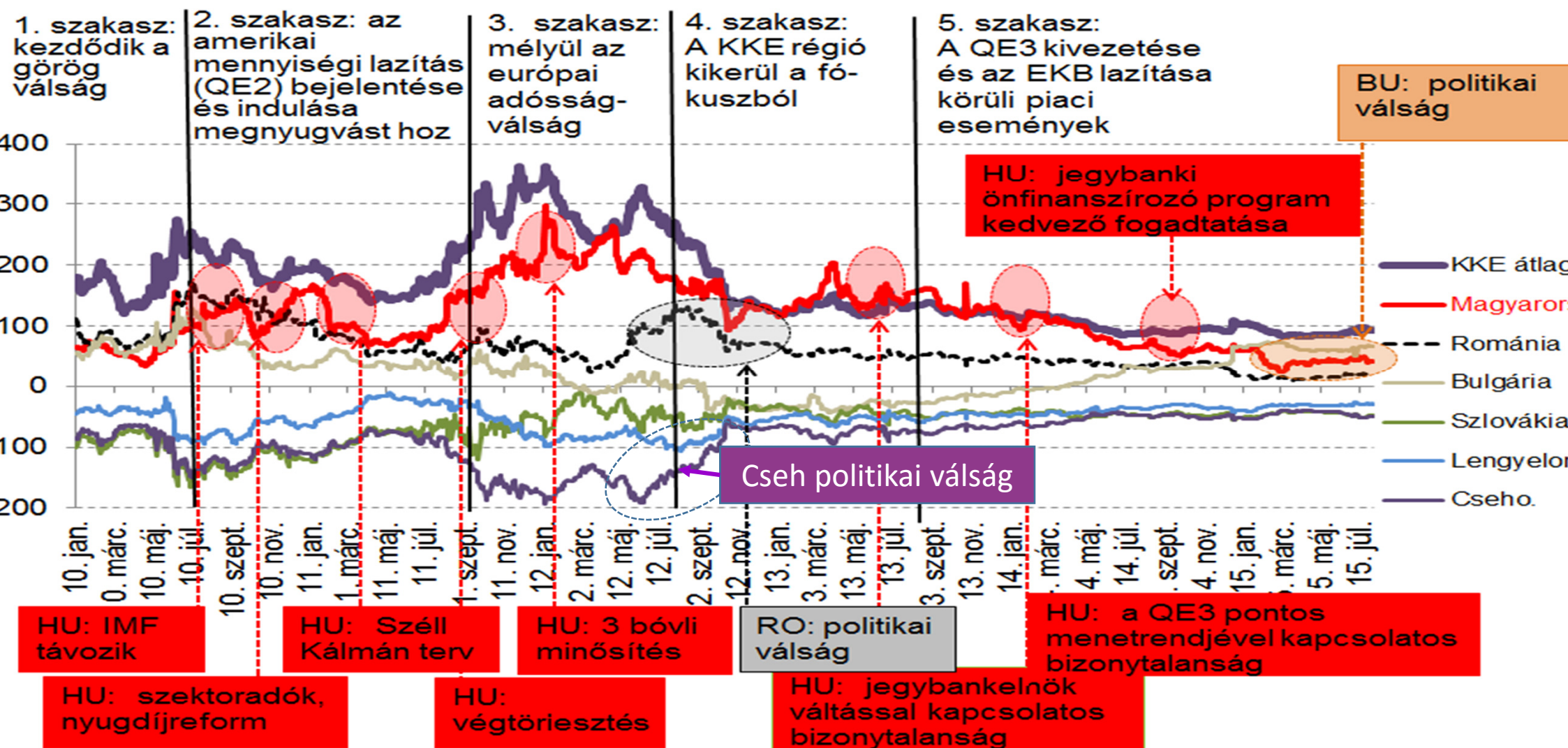
Állampapír hozamok (%)

Forrás: ÁKK

Strukturális tényezők mellett ország-specifikus események és a gazdaságpolitika, mint a várakozások (sokszor emocionális tényezők) is befolyásolják az egyes országok relatív megítélését

EE térség átlagos CDS-felára és az egyes országok relatív pozíciói (bázispont)

Reuters, a CEE átlag a fenti országok átlaga, az egyes országok vonalai pedig a CEE átlagtól való eltérést ábrázolják, részben saját szerkesztés

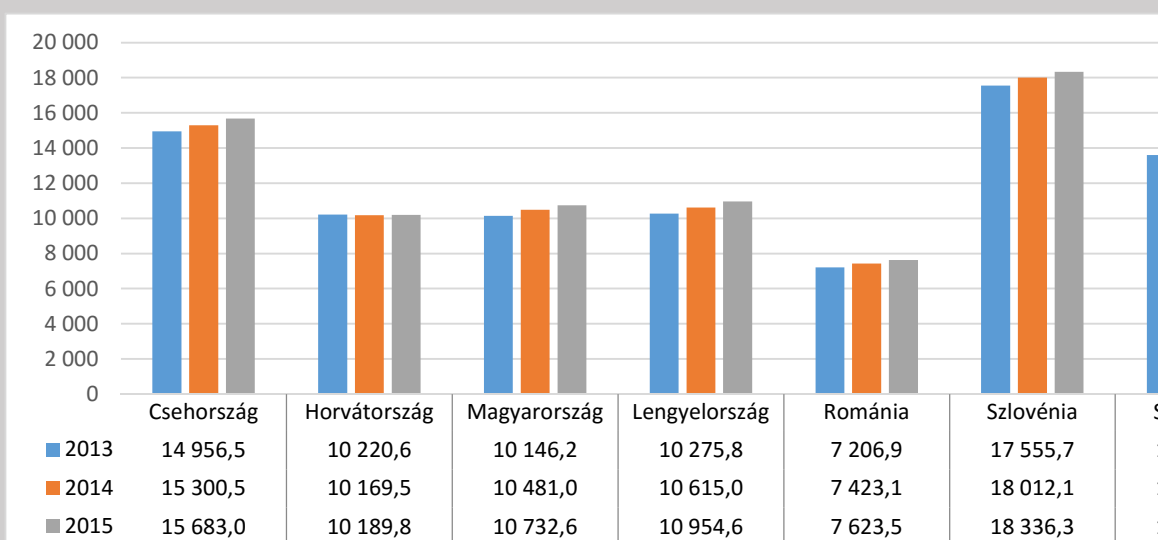
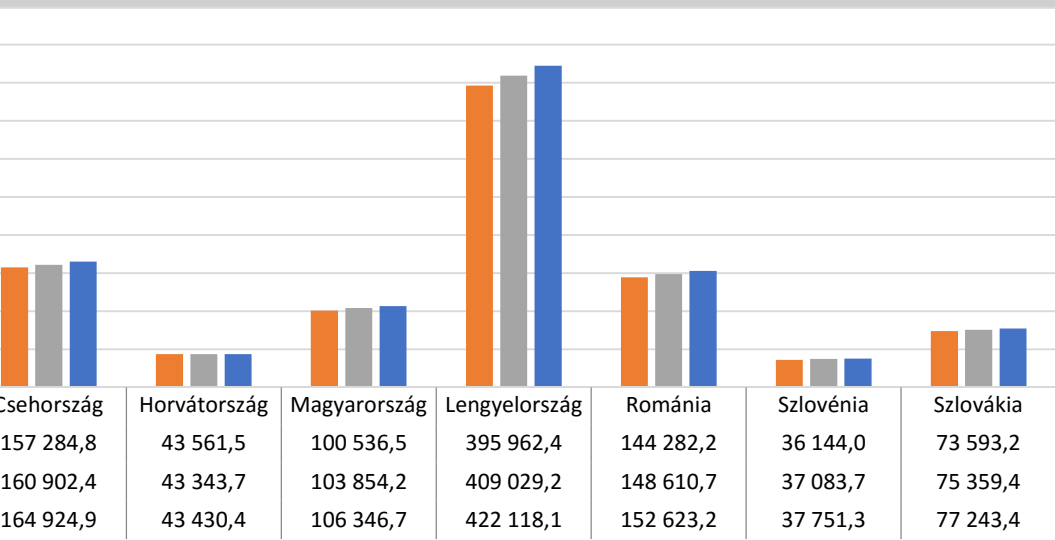
Államháztartás konszolidált* funkcionális kiadásainak megoszlása

	tény					kölségvetés	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
I. MUKODESI FUNKCIÓK ÖSSZESEN	15,3	19,3	15,2	17,0	18,1	16,8	16,8
Általános közösségi szolgáltatások	9,8	13,9	9,6	11,6	13,1	11,9	11,9
Védelem	1,8	1,7	1,7	1,7	1,3	1,3	1,3
Rendvédelem és közbiztonság	3,7	3,7	3,9	3,7	3,7	3,6	3,6
II. FUNKCIÓK ÖSSZESEN	61,5	57,6	58,8	56,5	54,7	56,1	56,1
Oktatási tevékenységek és szolgáltatások	11,6	10,8	10,3	10,2	10,3	10,0	10,0
Égészségügy	9,1	8,8	8,6	8,6	8,4	8,5	8,5
Ársadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások	34,6	32,3	33,9	31,9	29,9	31,2	31,2
Lakásügyek, települési és közösségi tevékenységek és szolgáltatások	3,3	2,9	3,2	3,0	2,8	2,9	2,9
Szórakoztató, kulturális, vallási tevékenységek és szolgáltatások	2,9	2,8	2,8	2,8	3,3	3,5	3,5
SÁGI FUNKCIÓK ÖSSZESEN	14,3	13,1	15,5	17,3	18,3	19,0	19,0
Ebből kiemelve:							
Mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodás	2,2	1,5	1,7	2,1	2,3	2,7	2,7
Közlekedési és távközlési tevékenységek és szolgáltatások	5,8	5,9	6,0	7,3	8,3	7,8	7,8
Környezetvédelem	1,5	1,6	2,0	2,3	2,3	2,0	2,0
ADÓSSÁG-KEZELÉS**	8,5	7,7	8,7	8,6	8,7	7,1	7,1
Államháztartásba nem sorolható tételek	0,4	2,4	1,8	0,6	6,2	1,0	1,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Államháztartási kiadások összesen a GDP százalékában	49,9	50,0	48,6	49,8	50,1	49,1	49,1

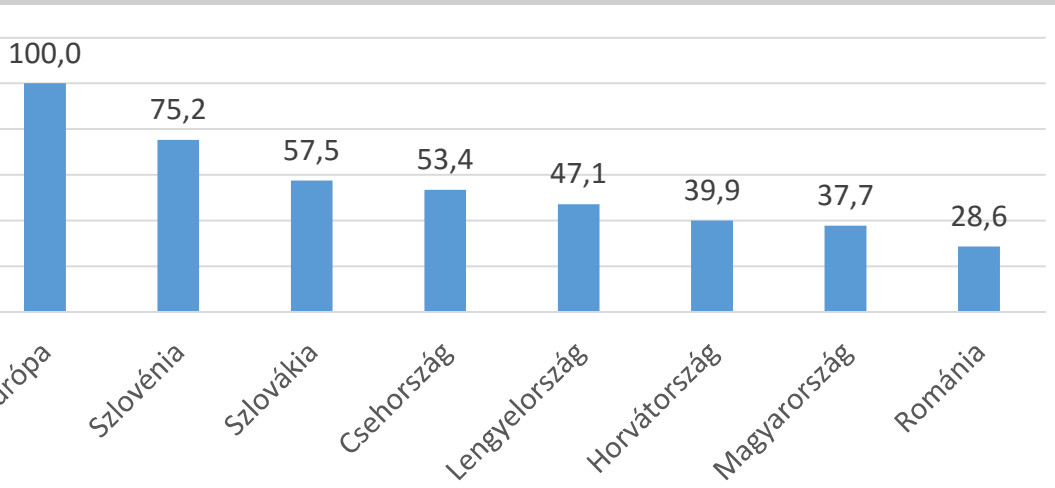
Forrás: KSH, 2015-2018. évi Konvergencia Program, KT Titkárság szerkesztés
 a közpénzügyi szerek közötti pénzmozgások halmozódásának kiszűrésével. ** Tőketörlesztés nélkül.

Versenyképesség és különösen a regionális versenyképesség erősítése fejlődési hajtóerő

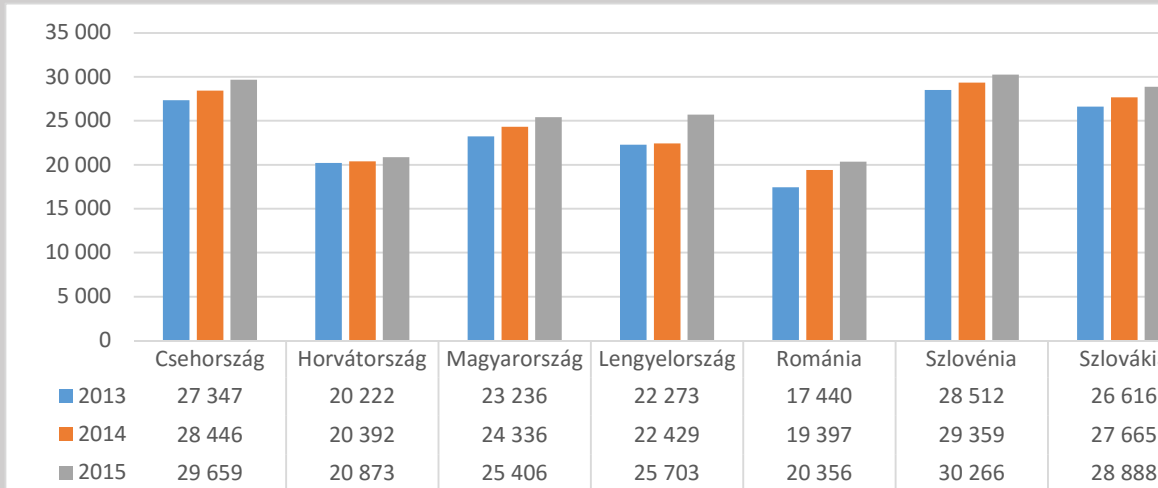
(millió euro) a közép-kelet-európai országokban Egy főre eső GDP (euro) a közép-kelet-európai országokban

Közép-kelet-európai országok rangsora vásárlóerőparitásban, 2014

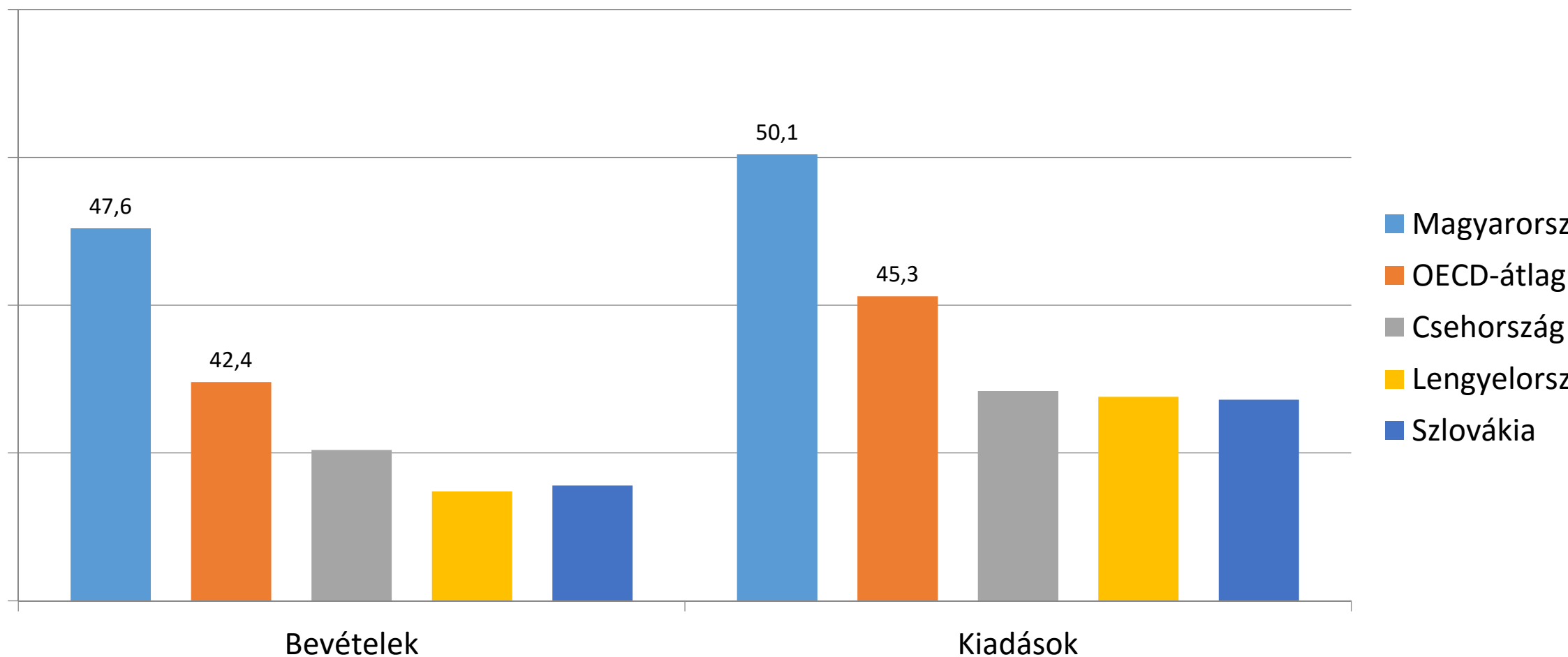

Egy főre eső GDP (euro) vásárlóerőparitáson a közép-kelet-európai országokban

Magyarországon az állami újraelosztás mértéke jóval meghaladja az OECD-átlagot, visegrádi országokhoz viszonyítva pedig kiugróan magasak a magyar arányszámok

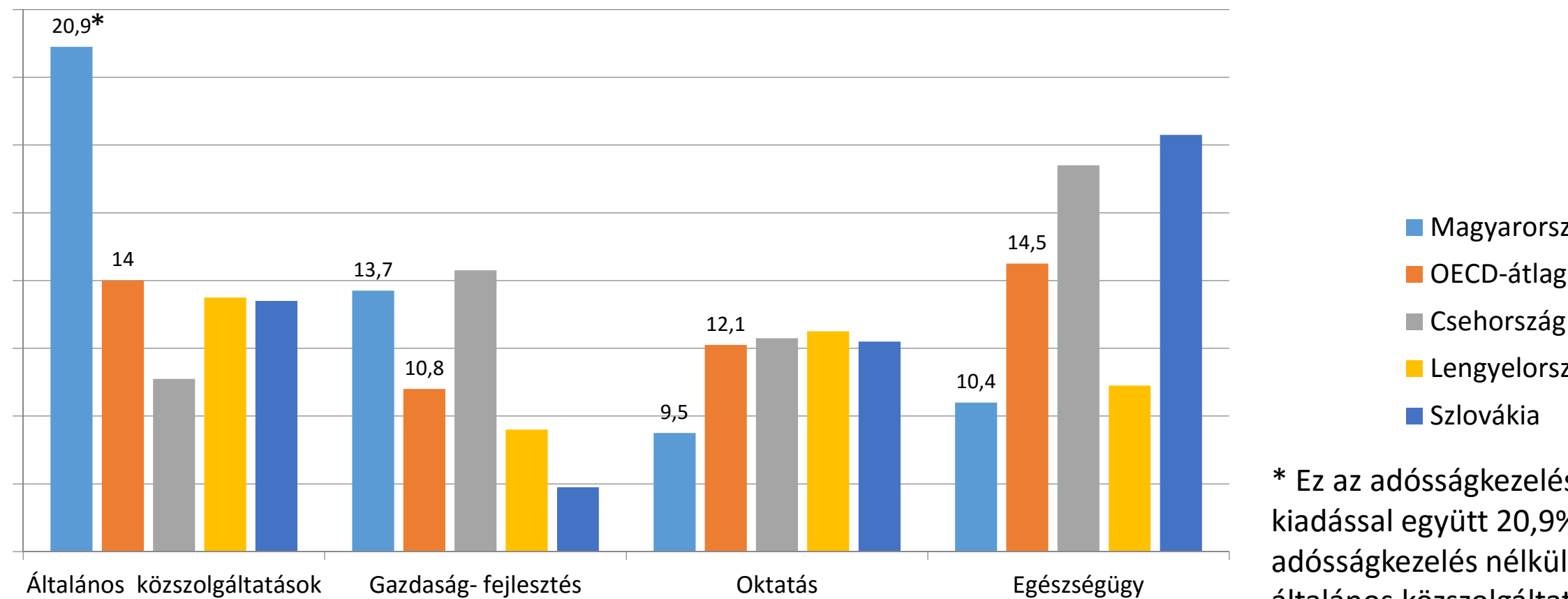
A GDP-arányos államháztartási bevételek és kiadások a Visegrádi országokban (2014) és az OECD-átlag (2013), (a GDP %-ában).

D szerint azonban nemcsak az újraelosztás mérete, hanem annak szerkezete is g...
Hatékonysági hiátusok miatt túl sokat költünk általános közszolgáltatásokra
aságfejlesztésre, viszont túl keveset fordítunk oktatásra és egészségügyre

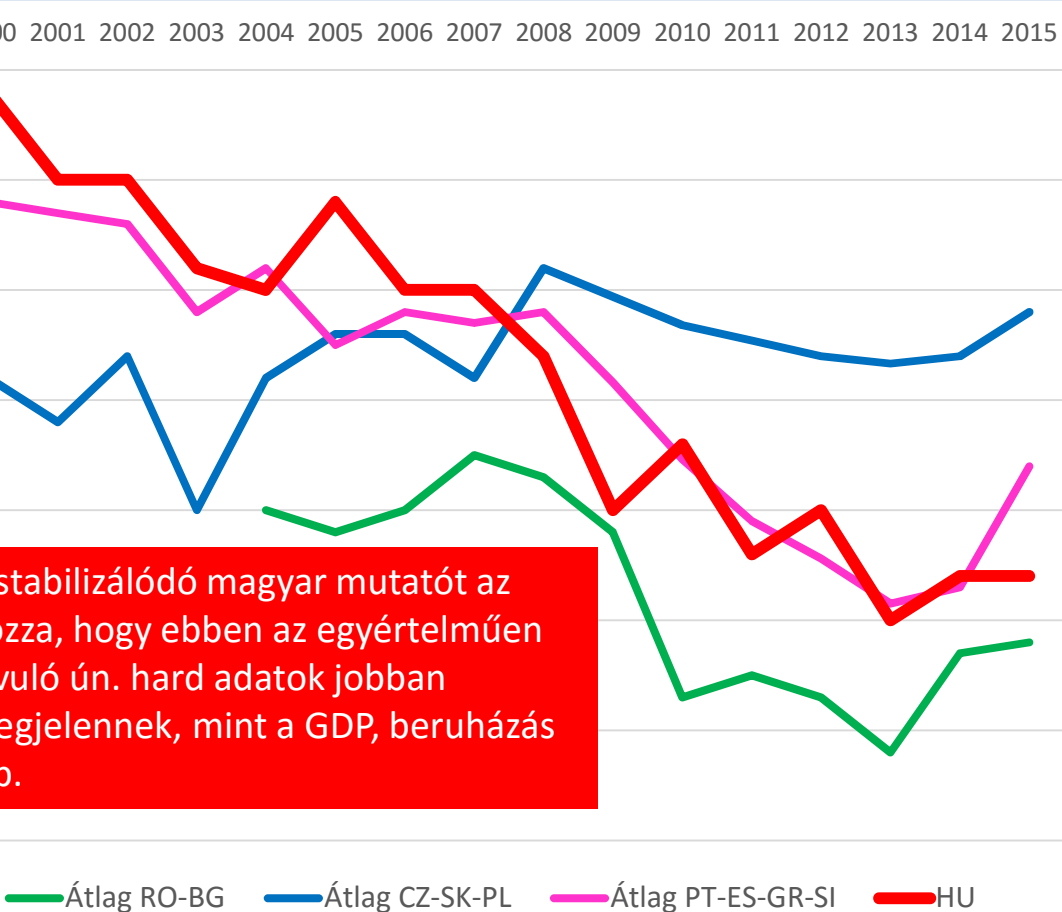
A főbb államháztartási kiadások a teljes államháztartási kiadások arányában (%-ban) a Visegrádi országokban és az OECD-átlagában (2013)

* Ez az adósságkezelés
kiadással együtt 20,9%
adósságkezelés nélkül
általános közszolgáltat
már OECD átlagot köz

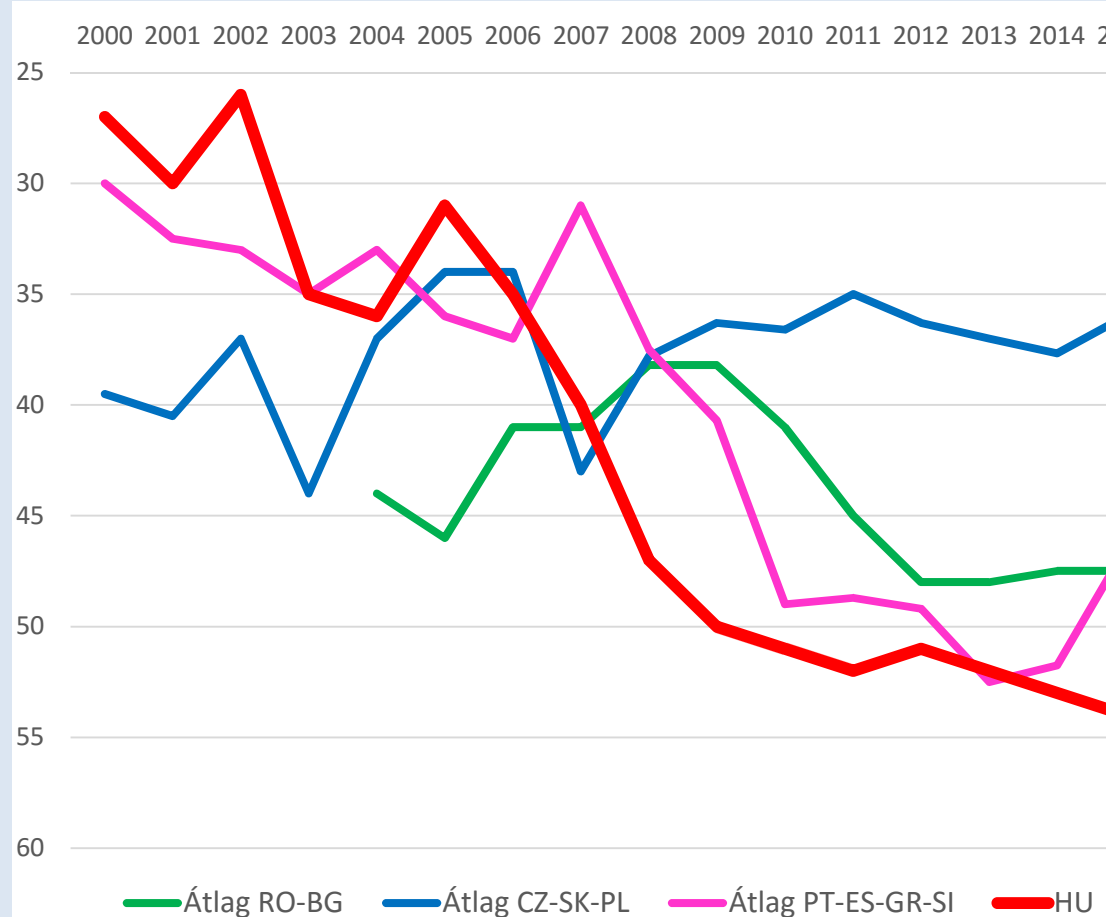
A versenyképesség megítélésének objektivitását deformálja, hogy abban a társadalmi teljesítmények és a kormányzati hatékonyság többnyire szubjektív értékelés alapú megítélés is visszatükröződik, de így is komolyan kell azt venni

Versenyképesség (helyezés)

stabilizálódó magyar mutatót az az oka, hogy ebben az egyértelműen csökkenő ún. hard adatok jobban tükröznek, mint a GDP, beruházás stb.

Kormányzati hatékonyság (helyezés)

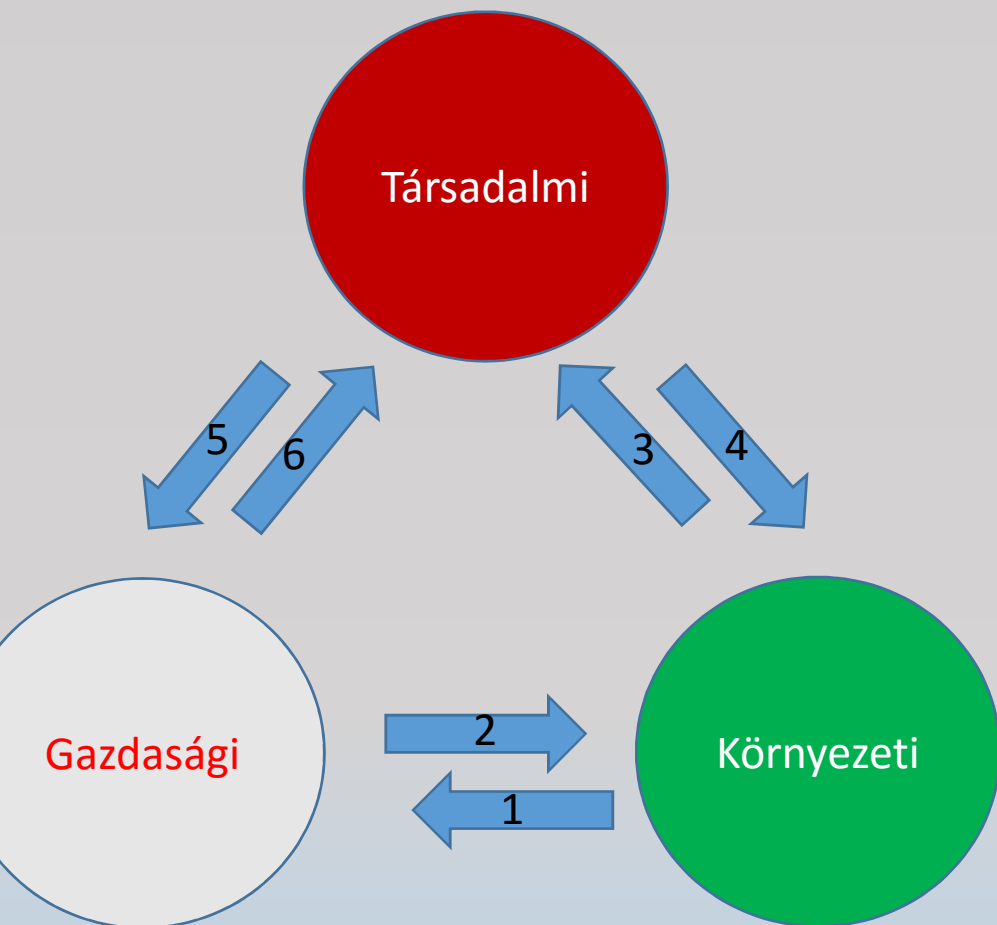

A felméréseken alapuló kormányzati és menedzsment-hatékonyságot tartalmazó rangsorok figyelembevételénél is azt is látni kell a szubjektív értékelés mellett, hogy az adatok valójában két évvel korábbi állapotot mutatnak.

A fenntartható fejlődés dimenziói

Dimenziók és kölcsönhatások

Az ábrán a dimenziók között érvényesülő kölcsönhatások típusait a számok jelölik:

1. A gazdasági tevékenység hatásai (pl. az erőforrások felhasználása)
2. Szolgáltatások a gazdaság számára (pl. a tárolási funkciók és a foglalkoztatás elősegítése)
3. Szolgáltatások a társadalom számára (pl. hozzájárulás az egészséges életmódhoz és a munkafeltételekhez)
4. A szociális változók társadalmi hatásai (pl. a demográfiai változások, a fogyasztási minták)
5. A szociális változók gazdasági hatásai (pl. a munkaerő, lakossági szerkezet, oktatás és szakképzés)
6. A gazdasági tevékenység szociális hatásai (pl. a jövedelmek eloszlásának, a jövedelmek szintjének különbözősége)

Alapkérdés: külső forrás bevonása nélkül fenntartható-e a magyar fejlődés?

Előretekintve: a GDP-arányos államadósság fenntartható csökkentéséhez elsősorban a növekedési képesség erősítésére van szükség. A felzárkózás egyetlen útja, ha magasabb hozzáadott értékekkel tudunk becsatlakozni a globális termelési láncba.

Növekedési képesség erősítése

beruházási ráta fenntartása, a hitelezési
költségvetés javítása, a KKV-szektor vállalkozó-
képességének fejlesztése.

-F tevékenység további erősítése.

bbi befektetés a humán tőkébe, a
edzsmenet képességek további erősítése,
pozitív munkaerő-kínálat biztosítása, a
szabályozások mielőbbi érvényesítése.

ersenyképesség javítása, az üzleti
környezetet erősítő szabályozási lépésekkel,
biztonság növelése, bürokrácia
csökkentése, terhek felszámolása pl.
szociális járulékok ügye, stb.

A gazdaságfejlesztésre
fordított források
költségvetésen belüli
arányának a növelése

A GDP fenntartható
növekedése

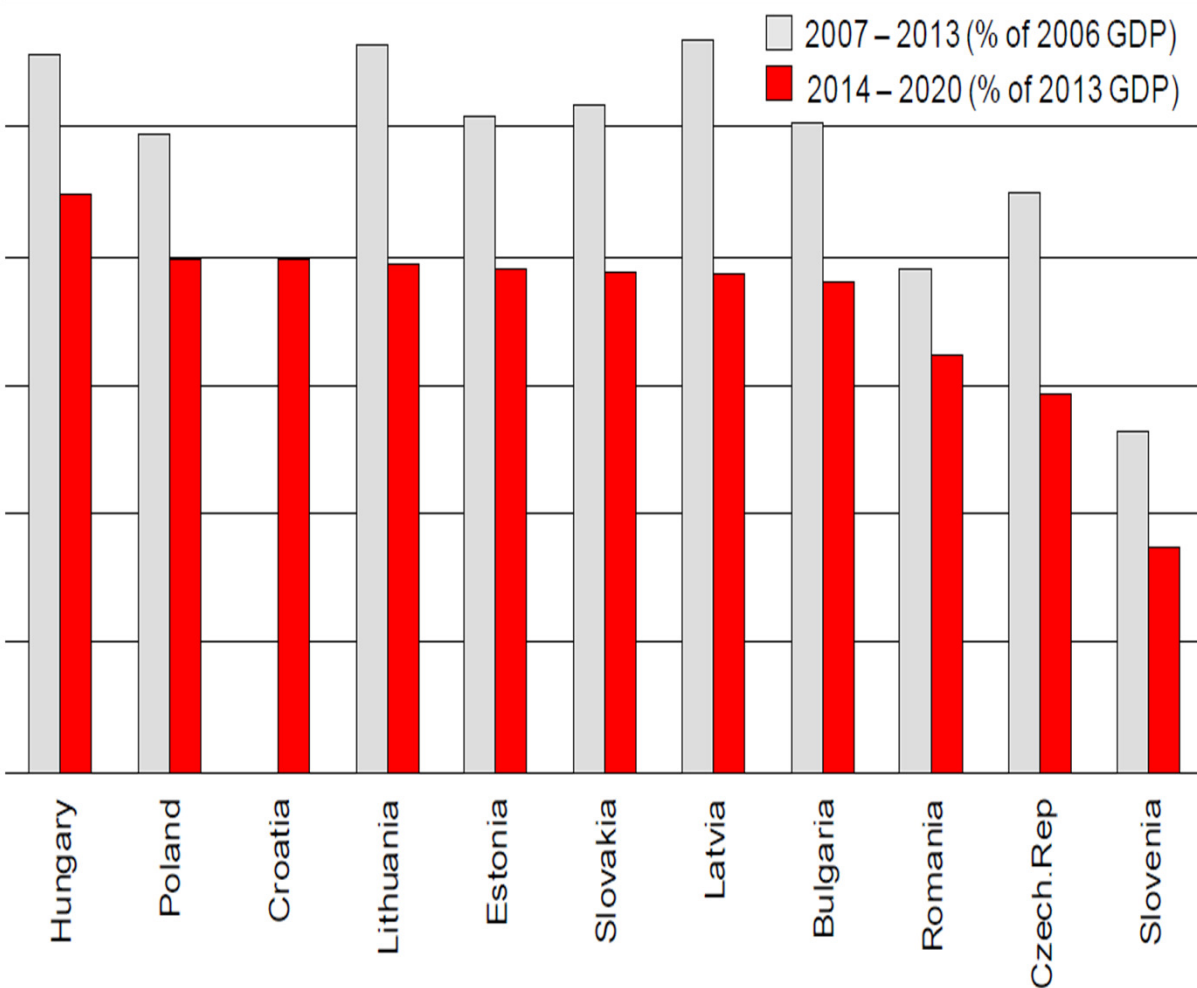
Felszabaduló
forrás a gazdaság-
fejlesztésre

Fenntartható GDP-
arányos államadósság
csökkentés

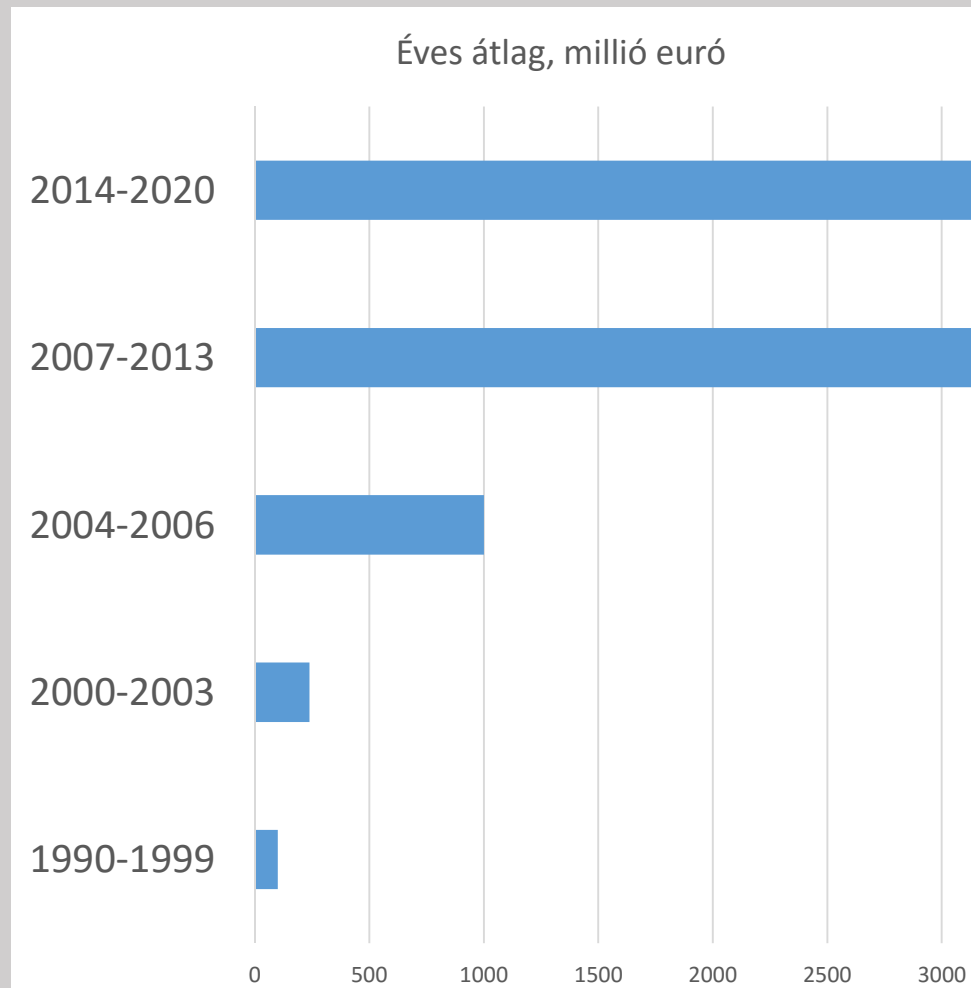
Stabil, forrásaiban
javuló költségvetés

EU-források adják a növekedés egyik motorját

Az EU strukturális és kohéziós forrásainak elosztása

A Magyarországnak jutó EU források átlaga (millió Euró)

A vállalati hitelezés megindulása hajtóerő lehet

Vállalati hitelpiac: az NHP megállította a negatív trendet, de gyenge a piaci alapú hitelezés

2008 óta a vállalati hitelek negyede „eltűnt”, ezt törte meg az NHP

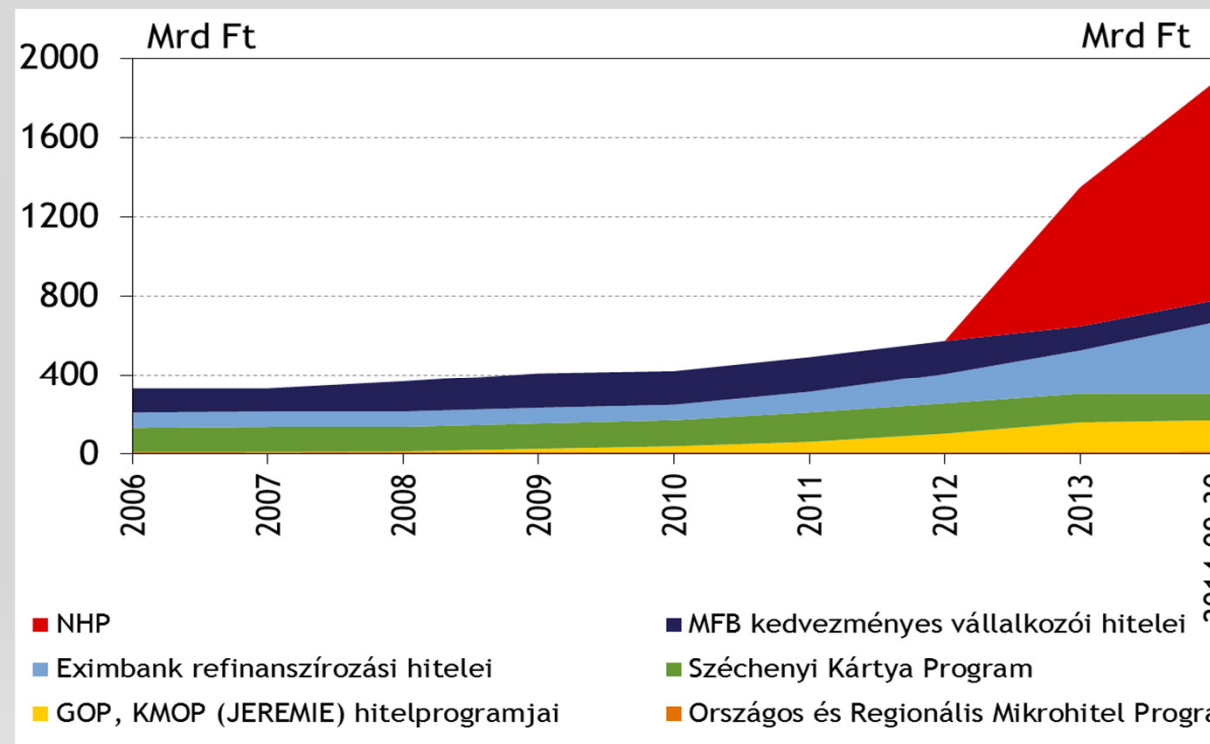
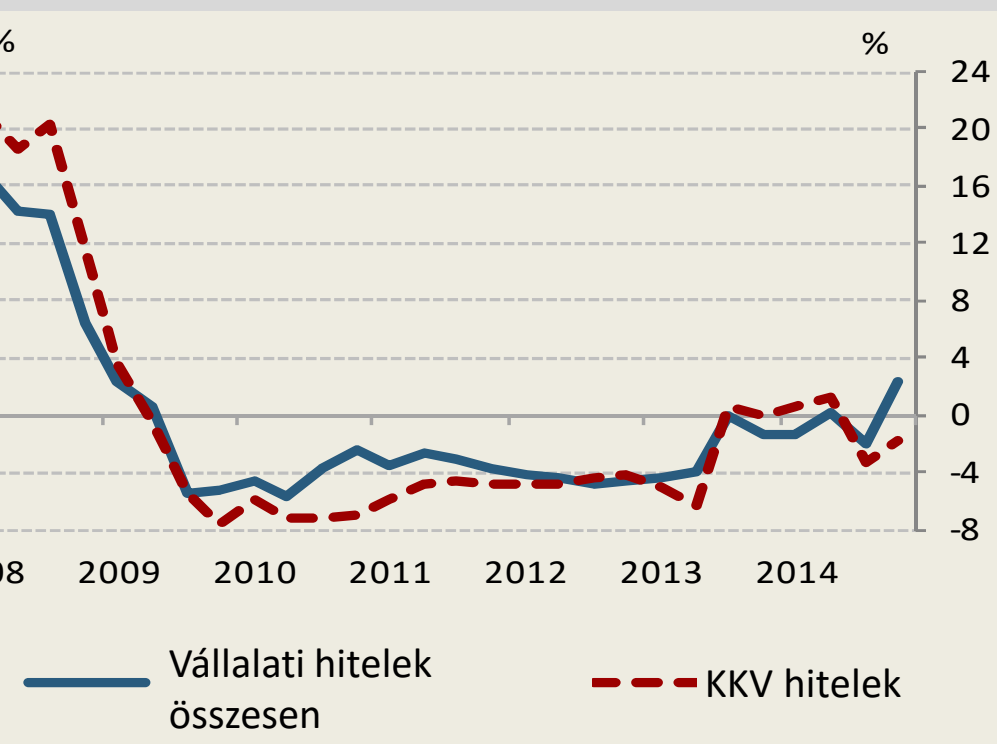
refinanszírozott hitelek mellett (Exim, NHP) azonban csak lassan növekszik a piaci alapú hitelezés
javuló gazdasági kilátásokkal és új EU-s forrásokkal a hitelezés élénkülhet, de elmarad a válság előtti
szintektől

„nemhangolt” NHP

Bankok mérlegének kitisztítása (MNB „Rossz bank”) segítheti a hitelezési képességet

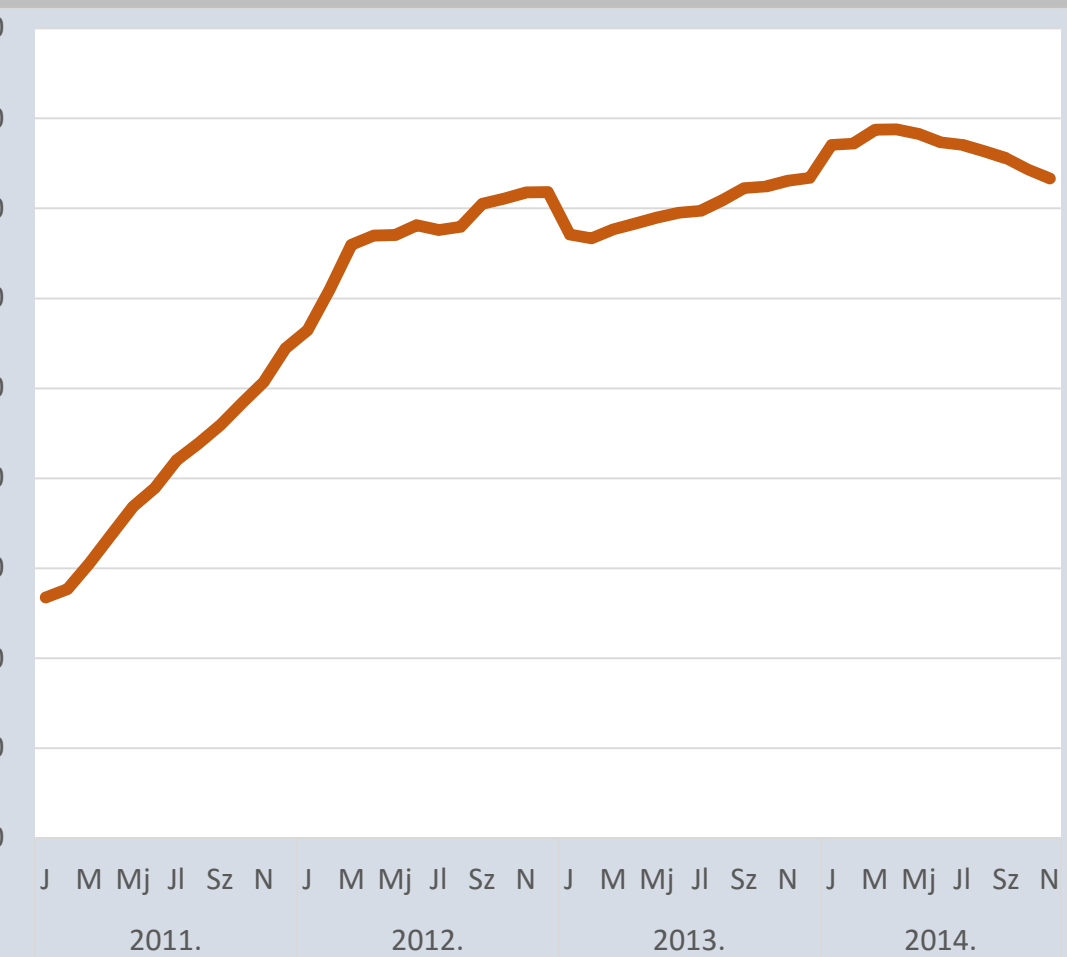
Vállalati és kkv hitelek éves változása

Támogatott hitelek és az NHP összesített állománya

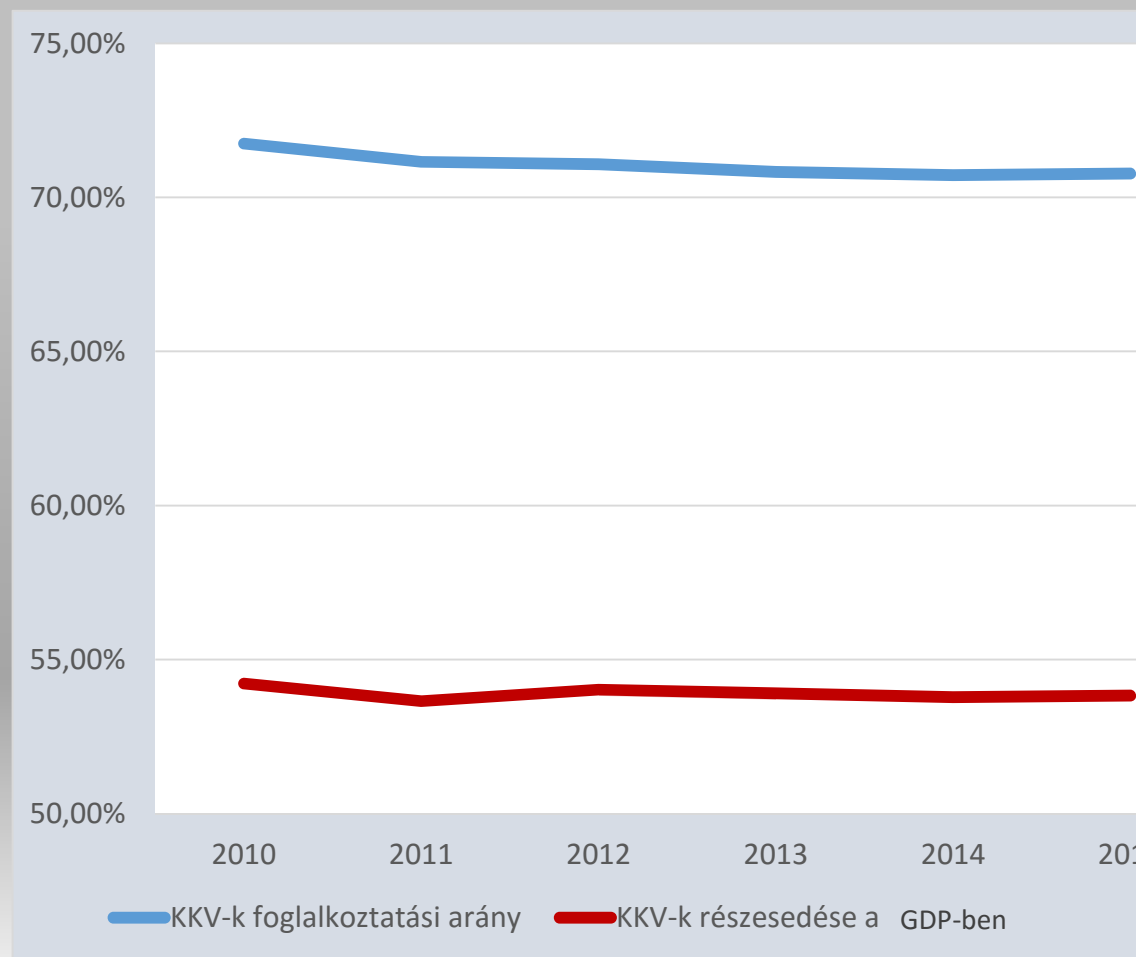

A kkv-k teljesítményének növekedése, versenyképesebbé válása a növekedés egyik lehetséges motorja

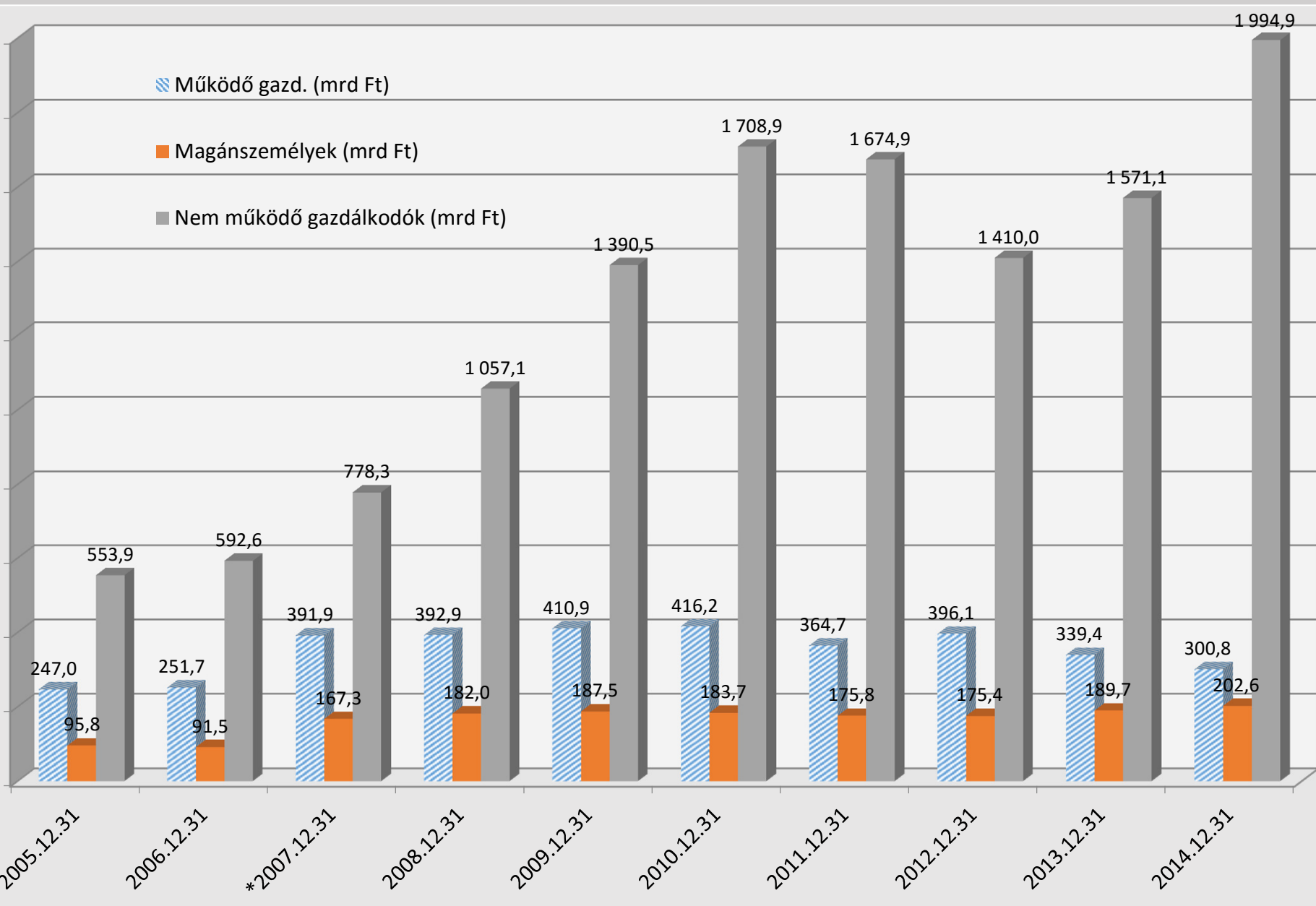
kkv-k számának alakulása 2011-2014 között (kéthavi bontásban)

A kkv-k részesedése a gazdaságban

A NAV kintlévősei

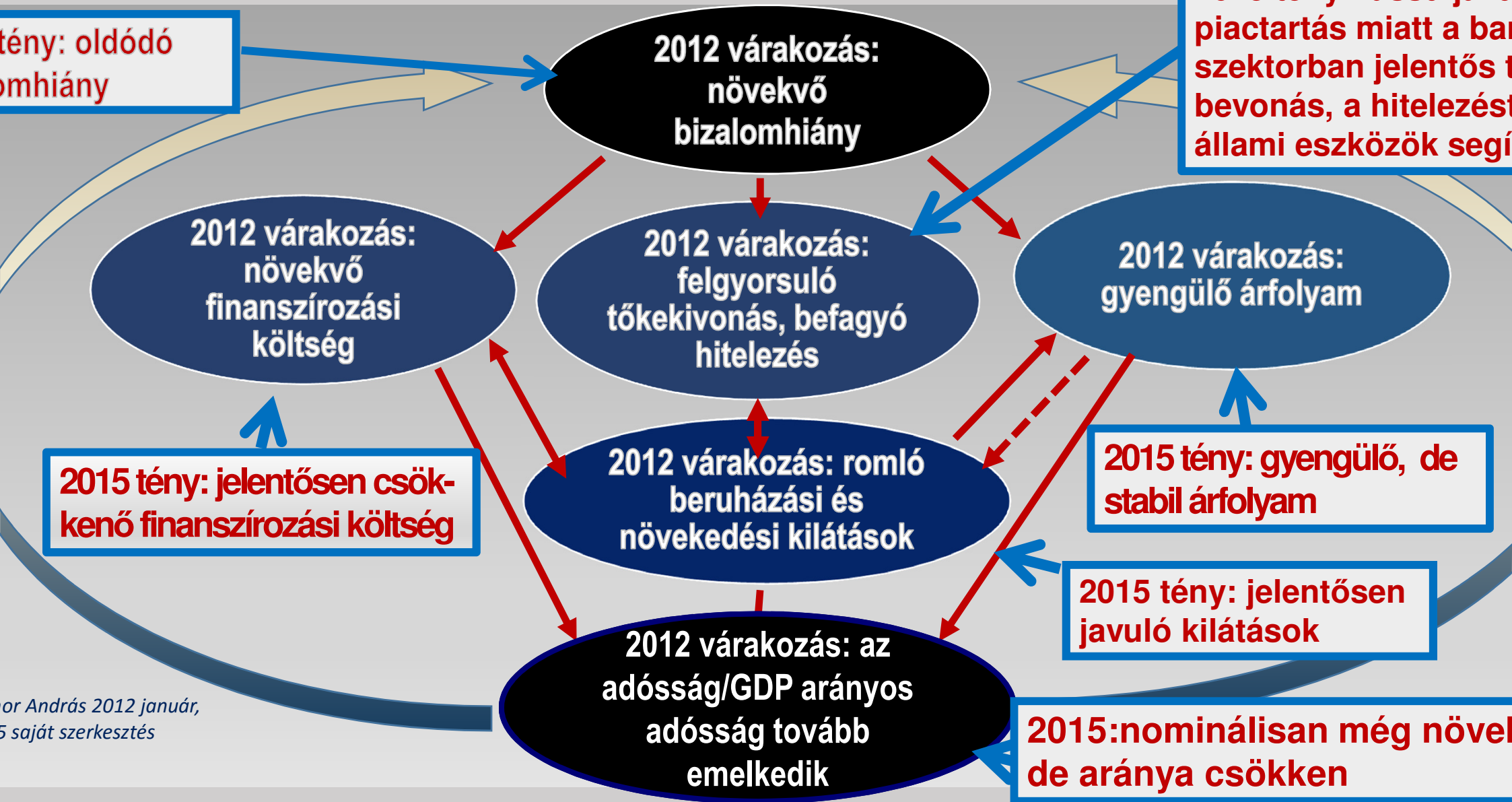
A táblából nem lát
az állam tulajdonú
cégek részesedése,
• az állam „rendbe-
tette” cégeit
(rendteremtés m
nagyarányú
konszolidáció),
• immár a működő
állami
(önkormányzati)
gazdasági társasá
adótartozása
mindösszesen 2,
milliárd forint.

* 2007-től illeték integráció
2008., 2009., 2010. pénzügyi-gaz-
válság hatása, pl. sok felszámolás
2011., 2012. felszámolásban köv-
engedményezés
2013., 2014. követelés-engedmé-
megszűnt

év elején pesszimista hangulat uralkodott. Szakértői várakozás volt, hogy a bizalomhiány miatt még a reálgazdasági eredmények mellett is nemcsak „újratermelődik” az adósság, hanem aránya is gyorsul, mert az alkalmazkodás elmarad: folyamatos a csődveszély, a stabilitás-hiány.

forduló következett be, de az elkövetkező években sem lehet hátradőlni!

fejlődés hajtóerői, a belátható időben bruttó módon „nullszaldó” költségvetés érdekében teendő fontosabb gyakorlati lépések

gazdasági teljesítmény potenciális felső határát meghaladó, vagy legalább azon a szinten teljesítő növekedés, aminek alapfeltétele

- az államháztartási kiadások kézben tartása,
- a gazdasági növekedéssel, illetve a csökkenő adósságszolgálat fel szabaduló forrásoknak a gazdaság hatékonyság-javítása szolgálatában történő felhasználása,
- a növekedés meghatározó tényezője a kkv szektor versenyképességének jelentős fejlesztése, ami feltételezi az e területre irányított támogatások növelését és ugyanakkor tapasztalható „járadék vadász” magatartás korlátozását,
- a vállalati hitelezés megindulása hajtóerő lehet,
- az adóztatás egyszerűsítése, hatékonyságának további javítása; a hátralékállományból behajthatatlan rész kiemelésével jobban kellene élni.

az igazgatási kiadások jelenlegi mértékének jelentős csökkentése: a bérjellegű juttatások teljesítményekhez kapcsolása, a feladat-ellátási redundanciák jelentős mértékű és gyors megszüntetése, a bürokratikus szabályok kiiktatása.

az egészségügyben és a felsőoktatásban megindult modernizációs folyamatokkal együttműködve kell jutni a stabil finanszírozási feltételek megteremtése érdekében.

**KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELŐ
FIGYELMET!**